

Mátyás királytól II. Lajosig

Bakócz Tamás, a nagyra törő egyházi vezető lehetett volna az első magyar pápa

Történelmünk során egyetlen magyar főpap sem került olyan közel a pápai székhöz, mint Bakócz Tamás. A jobbágy családból felemelkedett fiatalember Mátyás király udvarában vált országosan ismertté, és a király halála után kezdődött el nemzetközi pályafutása, de közben szoros kapcsolatot ápolott a magyar királyi udvarokkal.

(folytatás 39. lapszámunkból)

Bakócz Tamás apja, Bakócz Ferenc a Drágffy család jobbágya volt a Szatmár megyei Erdődön. Őt fiát tartották számon. Valószínűleg a kerékgyártó mesterseget üzte, legalábbis azt bizonyítja a kerék, amely a Bakócz Bálint titeli prépostnak adományozott címerpajzson látható. Bakócz Bálint – Bakócz Tamás testvérbátyja – pápi pályára lépett és Ország Mihály nádor támogatásával haladt előre. Janus Pannoniustól örökölte a dúsgazdag titeli prépostságot, amikor az pécsi püspök lett. Tamás tanulmányait, pápi pályafutását kezdetben Bálint bátyja segítette. Szatmárnémetiben a domonkosoknál, majd Boroszlóban (Wrocław) és Padovában tanult. 1464-ben filozófiából doktorált Krakkóban. Innen öccsével, Ferencel a ferrarai főiskolára ment. Tanulmányai során az Erdődi Tamás nevet használta.

A pápi pályától a kancellárságig

Bakócz Tamás 1470 körül tért haza Magyarországra. Bakócz Bálint, vagy a ferrarai Guarino közvetítésével Rangoni Gábor erdélyi püspök környezetébe került. Az erdélyi püspök Mátyás király udvarába juttatta. Az 1474-es sziléziai hadjárata közben vonta jobban magára Mátyás király figyelmét, amikor olyan katonai tanácsot adott, amely egy válságos helyzetet fordított a magyar uralkodó javára. Kezdetben szerény kancelláriai tisztségeket kapott, mint jegyző és fogalmazó. 1475 és 1480 között elkísérte Mátyás királyt három oszmán-török

elleni hadjáratára, majd az Ausztriát meghódító háborúba. Ekkor már Mátyás király egyik bizalmas tanácsadójának számított. Vagyoni helyzete is egyre gyarapodott. Bakócz Bálint 1480-ban átengedte neki a titeli prépostságot – ő maga egy ideig állás nélkül volt, – majd elfogadta a sárospataki plébániát. Hamarosan királyi titkár lett Mátyás mellett, a királyi kancellár helyettese. 1486-ban titeli javadalmát megtartva győri püspökké nevezték ki, és királyi tanácsosi rangot kapott. Bakócz Tamás mindig alkalmazkodni tudott a politikai helyzet változásaihoz. Így Hunyadi Mátyás halála után először Corvin János trónkövetelését támogatta, azonban II. Jagelló Ulászló a főkancellári cím odaigérésével maga mellé állította. Mátyás halálát követően tehát II. Ulászló mellett 1490-től kancellár lett. 1493 és 1499 között ő volt az egyik koronaőr.

Az esztergomi érsekség megszerzése

Bakócz Tamás 1497-ben elnyerte az egri püspökséget, amely a legvagdagabb magyar püspöki uradalom volt. Még ebben az évben alkut kötött Estei Hippolyt bíbornokkal, akivel pozíciót cserélt, s így esztergomi érsekké, Magyarországot primásává emelkedett. Bakócz politikai és egyházi ambíciói messze túlmutattak a középkori Magyar Királyság határain. Nemzetközi előrelépését a következő tények bizonyították: 1500-ban Velence támogatásával bíborossá, majd rá 10 évre konstantinápolyi pátriárkává nevezték ki. Ez utóbbi cím névleges volt, hiszen

Bakócz Tamás Mátyás király udvarában

Rómának nem lehetett valós egyházszervezete Konstantinápolyban. E cím birtoklásával azonban a pápa után a második legmagasabb rangú főpapnak számított a katolikus világban. Bakócz Tamás bekapcsolódott az Itáliában dúló háborúba, s gyakran egyensúlyoznia kellett az állandóan változó összetételű szövetségek között.

Az 1513-as évi pápaválasztás

1513. február 21-én meghalt II. Gyula pápa. Ez a haláleset lehetővé tette, hogy egy magyar főpap a pápai trón megszerzésének esélyese legyen. Ő volt az első, és egyetlen magyar az évszázadok folyamán, akinek komoly esélye volt arra, hogy a pápai trónra kerüljön. A bíborosi testület legrégibb tagjai azonban nálánál esélye-

FORRÁS: OSZK.HU

sebbnek tűntek. Különösen Giovanni de Medici kardinális volt rendkívül népszerű, nemcsak a bíborosok között, hanem a római lakosság körében is. Pedig Bakócz érsek is erőteljesen lobbizott, nem titkolta azt az ígéretét, hogy megválasztása esetén hatalmas va-

ként visszatért Magyarországra. Magával hozta X. Leó pápa török elleni keresztes hadjáratot meghirdető bulláját. Az országtanácsban elérte, hogy az I. Szelimmal három évre megkötött békét megszegjék. 1514. április 16-án kihirdették a keresztes háborút az ország-

Ő volt az első, és egyetlen magyar az évszázadok folyamán, akinek komoly esélye volt arra, hogy a pápai trónra kerüljön. A bíborosi testület legrégibb tagjai azonban nálánál esélyesebbnek tűntek.

gyonát a török elleni keresztes hadjárat megszervezésére fordította. A pápaválasztáson a 25 bíboros nemzetiség szerinti megoszlása a következőképpen mutatott: 18 olasz, három spanyol és egy-egy angol, francia, svájci és egy magyar nemzetiségű. 1513. március 10-én kezdődtek a szavazások, de az első körben egyik jelölt sem szerelte meg a szükséges kétharmadot. Végül a fiatal olasz bíborosok döntöttek el a kérdést. Giovanni de Medici személyében egy olyan művészetek iránti mecénást láttak, aki a békés fejlődés lehetőségét hordozhassa magában. Az új Medici pápa a X. Leó nevét vette fel, és hivatalosan 1513. március 19-én iktatták be Szent Péter trónjára.

Bakócz Tamás nem akart visszatérni hazájába. Tudta, hogy kudarc csalódást okozott honfitársainak, és a magyar politikai viszonyok miatt esztergomi érseksége is ingatag lehet. Mivel a X. Leó néven pápává vált riválisa gyakran betegeskedett, titkon bízott benne, hogy eljuthat még a csúcsra.

Bakócz Tamás az apostoli legátus

X. Leó számára egyre kínosabbá vált Bakócz Tamás jelenléte. Így kárpótlásként Észak-, Közép- és Kelet-Európa teljes hatáskörű apostoli legátusává nevezte ki, valamint megbízta a törökök elleni keresztes hadjárat vezetésével. Az esztergomi érsek 1514-ben pápai legátus-

ban. A keresztes hadjárat – mint ahogy azt a következő heti tanulmányunkban be fogjuk mutatni – átalakult parasztháborúvá. Mint a felkelés közvetett kiváltóját, számos szemrehányás érte. Fényűző életmódjának fedezésére a milikói püspökséget és a szászok esperességét is az esztergomi érsekség alá rendelte, kiváltva ezzel az utóbbiak elégedetlenségét, amely egyik jelentős oka volt a reformáció elterjedésének a szászok között.

Keresztes hadjáratának kudarcra nem vette el Bakócz kedvét a magyar politikai életben való részvételtől. Szoros barátságban és együttműködésben állt Werbőczy Istvánnal, és 1515-ben részt vett a Habsburg–Jagelló szerződés megkötésében is.

II. Ulászló király halálát követően (1516), főleg betegsége súlyosbodása miatt, egyre kevésbé tudott részt vállalni a magyar politikai életben. II. Lajos uralkodása idején meggyengült a befolyása a királyi udvarnál. Súlyos közhírt kényszerítette, majd 1519-ben agyvérzést kapott, és az állami ügyektől teljesen visszavonult. Utolsó éveit visszavonultan töltötte Esztergomban 1521. június 21-én bekövetkezett haláláig. Az esztergomi bazilika Bakócz-kápolnájában nyugszik, amit ő maga építtetett.

DR. GARDA DEZSŐ

(folytatjuk)

Bakócz Tamás átadja Dózsa Györgynek a pápa által megáldott zászlót